

A TURÁNSÁG MÚLTJA A TIBETI IRODALOMBAN

Írta: Toperczer Ákosné

Megjelent: A Teozófia, a Magyar Teozófiai Társulat lapja

1916. februári számában

Blavatsky asszonyunk érdemeit sokféleképpen méltatták hálás tanítványai. Van azonban Tibetben végzett tanulmányai között egy olyan rész, amely a magyar ember szívéhez beszél: amikor a turánság múltjával foglalkozik.

Nem sok az egész, szórványos megjegyzések; de hogyha összefűzzük, olyan sokat jelent: fákllya, melynek lobogó lángja megvilágít múltat és jövőndőt.

A turánság eszméje körül mindinkább kibővül a látóhatár. Mikor a körülöttünk tomboló vihar lecsendesül és megkezdődik a békés munkálkodás, új lehetőségek, új értékek fognak feltűnni előttünk. A mi fényes kultúránk keleti testvéreink éltető eleme, az ő mélységes gondolatviláguk a mi szellemi táplálékunk lesz.

Kelet és Nyugat egymástól teljesen eltérő fejlődésen mentek keresztül. Míg az általános műveltség szempontjából aránytalanul a mi javunkra billen a mérleg, tagadhatatlan, hogy Kelet földrajzi fekvésénél, sőt talán éghajlatánál fogva is, a benső elmerülésre lévén utalva, olyan értékeket gyűjtött halomra, melyeket Nyugat egyelőre nem tud kellőképpen méltányolni.

A keleti és nyugati ember gondolatvilága között ez idő szerint áthidalhatatlan űr van. Kelet az elvont eszmék hazája, Nyugat a konkrét értelemé. A keletiek álmodozók lettek; mi meg, Nyugaton, lázas gazdasági tevékenységünk közepette nem érünk rá a nagy lelki problémák bontogatására.

Milyen nagyszerű eredmény lenne a két világrész kultúrájának összeolvadása! És ez már nem álmom. A nyugati és keleti turánok, akiket nem csak anyagi szempontok, hanem a vérségi kötelék rokonérzelme kapcsol egymáshoz, egyesülve, új, nagy korszakot alkothatnak, az emberi művelődés történetében.

Évszázados elszigeteltség után elérkezett az a történelmi pillanat, amikor leomlottak a határok a rokon turáni nemzetek között és kölcsönösen felismertük jövőndő boldogulásunkat a faji szolidaritásban. Ez az egyesülés azonban nemcsak politikai és gazdasági kérdésekben fog megnyilvánulni. A modern kultúra forogtagában nem talál táplálékot a magyar néplélek. A mi őseink, mint mondják, természetimádók voltak; meséink tele vannak misztikus elemmel. Erdőt, mezőt benépesített csodás lényekkel a népképzlet; tündérek, sellők, sárkányok, meg a garabonciás diák bonyolult történetei, ki tudja, milyen régen foglalkoztatják a magyar nép képzletét? Alighanem Keletről hoztuk, mikor jövőndőmondó táltosok melengették lelkünkben a csodában való hitet. A mágia szent tudomány, a mágus pedig a nemzet bölcese, tanácsadója volt akkoriban. És míg mi messze származva az őshazából, felvettük a nyugati kultúrát, keleti testvéreink meg lévén kímélve a viszontagságos vándorélet átalakító hatásától, megőriztek egyet-mást a közös ősi hagyományból.

E hagyományok - egyes töredékek után ítélve - melyekről későbbem szólok - sok meglepetést rejtegetnek számunkra, a legnagyobb és legfontosabb ránk nézve az, hogy a mongol faj, amelyhez tartozunk, egy civilizált, immár nem létező földrész népének maradványa, amely egy nagy katasztrófa idején Ázsia fennsíkjain és a Himalája vidékén talált menedéket a pusztulás elől. Évezredek munkája, mint mondják, víz alá merült, s a veszteséget nem tudták kiheverni többé. Így estek lassan vissza - régi műveltségükhöz képest - primitív állapotba. A hagyomány sok érdekes körülményt említ.

Az elpusztult világréz népei nem csupán a természet, hanem az emberi lélek titkait és rendkívüli képességeit is ismerték. Akkor élte aranykorát az emberi akaratról szóló nagy tudomány, a mágia. A Gobi sivatag helyén, hatalmas szigeten épült egy világváros, Shambala-ország, fővárosa: Kalápa. Nagyszerű szellemi központ, a bölcsek gyülekező helye volt valamikor. Az emberek idővel, mágikus ismereteikkel visszaélve, önző szempontokból egymás megrontására törekedtek. A süllyedés e korszakában jött a pusztulás. A sárga arcúak, a mongolok, akik megmaradtak az erény útjain, bölcseik vezetése mellett idejében megmenekültek a haláltól. Mindent elborított a víz. Az építészet virága, a márványból és ércből épült fehér város, Kalápa elpusztult. Azt mondják, nyomai még most is láthatók valahol a Gobi sivatagban. Így szól a hagyomány. Tibeti könyvek, a Kah-Gyúr és a Sztan-Gyúr gyakran említik.

Mindez egy ősrégi tibeti kéziratban olvasható. A „Tongshaktehi Sangye Songa” című műben egy állítólagos szemtanú beszéli el a mongolok kivándorlását. Ha e feljegyzést, melyet a lámák nagy becsben tartanak, nem ismerjük el megbízhatónak, még mindig megoldatlan rejtély marad az erkölcsi fejlettségnek ama magasztos foka, amely szent könyveiket áthatja, és amely egy aránylag primitív nemzet keblében él.

A tibeti zárdák könyvtárainak kézírataiban előforduló tanokkal, melyek a hindu irodalomban szétszórva találhatók, az újplatonikusok könyveiben is találkozunk, továbbá az alexandriai iskolában, a görög és egyiptomi misztériumokban és a chaldeusoknál, ahová Közép-Ázsiából származott. A vörös vonal a Trans-Himalája vidékéig vezet és ott elvész.

Egy kínai kézirat, melyet a Fo-kien vidéki könyvtárban őriznek, így szól többek között: Si-Dzang, Tibetben, emberemlékezet óta a rejtett bölcsesség székhelye, jóval Buddha előtt. Az a felfogás, hogy irodalma tulajdonképpen a hindu irodalom átültetése és a keresztény időszámítás XI. századára vezethető vissza, csak a buddhista művekre vonatkozhat. Vannak azonban a buddhizmus koránál régibb keletű könyvek.

A tibeti lámakolostorokban egyes helyeken, pincékben, másutt sziklába vésett helyiségekben hatalmas könyvgyűjtemények vannak. E körülményt igazolja Gerard dr. angol kormányügynök jelentése is, melyet Duka Tivadar könyvében találunk. Kunavar tibeti tartományban utazva 12.000 lábnyira a tenger színe felett, egy teljesen elhagyott zárdát talált, amelyben nagy mennyiségű becses kézirat volt elhelyezve; a ciprusfába kötött könyvek tartalmának tudományossága mély bámulatba ejtette őt.

E könyvtárak azonban többnyire rejtett helyen vannak. A Kuen-Lün magányos szorosában, valamint a Karakorum hegység mentén, több ilyen könyvgyűjtemény van. Egyikről azt jegyezte meg egy szemtanú, hogy tartalma nem férne el a British Múzeumban. A nyugati elme azonnal fennakad e rejtelmeskedésen, és kérdezi: ha vannak, miért olyan hozzáférhetetlenek?

Ne feledjük, hogy azok egy világréz miszticizmusát rejtegetik a kíváncsiak kapzsisága előtt. Belátjuk, hogy jól van ez így. Valamikor a jövőben lesz egy kor, amely nem bibliográfiai furcsaságokat, hanem ihletet fog meríteni e könyvekből. Az ilyen komolyan kereső lelkek előtt mindig megnyíltak e termék kapui. Emlékezzünk vissza a turánság első vértanújára, Kőrösi Csoma Sándorra, akit a lámák európai tanítványnak neveztek. A tanulótól sohasem vonták meg a tanulás lehetőségét. Tanulónak felvilágosítást nyújtani: ritka szép alkalom a keletiek szemében. Viszont a tanokat a profanálástól megóvni: szent kötelesség.

Érdekes, hogy a felelősség ez érzete mennyire ki van fejlődve a tibeti népben; az idegenek távöltartásának lélektani oka azonban abban rejlik, hogy egy régi prófécia szerint Tibet csak addig lesz a bölcsesség hazája, míg a tanokat a profánoktól megóvjá.

E féltve őrzött könyvtárak mérhetetlenül régi idők maradványai. A turkesztáni Tarim síkságon valamikor virágzó városok voltak, amelyek hozzáértők számításai szerint 3000 évvel

ezelőtt pusztultak el. Prsewalsky orosz kutató e romok között drágaköveken és egyéb használati cikkeken kívül üvegdarabokat is talált.

A Gobi sivatagról is azt mondja a néprege, hogy remek városok temetkeznek homokja alatt. Újabban Stein Aurél végzett sikeres kutatásokat Khotanban, a sivatag szélén. Több város romjait fedezte fel a homokban, amelyek pusztulását, ott talált kínai pénzek után ítélve, itt-ott 2000 év előttinek mondja. Egy azonban bizonyos, a könyvtáraikban levő könyvek és kéziratok némelyike, a Bibliához hasonlóan, a már említett, özönvíz előtti kultúráról, valamint annak a kontinens megváltozása következtében beállott pusztulásáról beszél. A katasztrófa idején műveltségük koronáját, irodalmukat, megmentették a bölcsek a pusztulástól és titkos, föld alatti termekbe helyezték el a Himalája vidékén.

A Kiu-Te nevű könyvgyűjtemény a világ legrégebbi kozmo- és antropogenezisét foglalja magában. E könyvek is említik a mongolok kivándorlását. Kőrösi Csoma Sándor helyes nyomon kutatott, mikor a titkos könyvtárak keresésére indult.

Érdekes e könyvek szerkezete. A mű összesen 56 kötetből áll, ezekből 7 titkos, 35 közhasználatban van, 14 kötet kommentár pedig csupán a beavatottak részére van fenntartva. A könyvek némelyike impregnált pálmalevelekre van írva szimbólumokban; egy részre keskeny, hosszúkás táblákra ideográfokkal jegyezve látható a Mahayana felekezet templomainak oltárain.

A hét titkos kötetben előforduló tanok aforizmaszerűen vannak írva, a közhasználatban levők látszólag értelmesen; mindazonáltal érthetetlenek maradnak a 14 kommentár nélkül, melyekhez egyszersmind egy szótár, mint a többi könyvek kulcsa, van mellékelve.

E könyvek a múlt század végéig ismeretlenek voltak nyugaton. Kőrösi Csoma Sándor értesült ugyan létezésükről, hirtelen halála azonban véget vetett további kutatásainak.

Körülbelül 50 évvel később Helena Petrovna Blavatsky bejutott a lámák iskolájába, és e csodálatos könyvekkel foglalkozva hét évet töltött Tibetben. Secret Doctrine című munkájában, a lámák engedelmével közöl egyet-mást a Kiu-Te tartalmából. E tanulmányainak gyümölcse a Dzyan nevű könyv és a Csend hangja című töredékek lefordítása. Kutatásai alapján említi, hogy a magyar nép a turáni eredetű mongol fajból származik, melynek archaikus műveltsége a Kiu-Te adatai szerint, a későbbi babiloni, egyiptomi, görög és római műveltséget messze felülmúlta.

Della Penna nevű barát az említett könyvek felett értekezve (Markham, Tibet) egy érthetetlen részletről emlékezik meg. Van egy hegy, mondja a könyv, amely 160.000 mérföld magas, itt lakoznak a bölcsek. Della Penna felhívja ezzel figyelmünket a Kiu-Te állításainak megbízhatatlanságára. Ez ama 35 kötet egyikében van, amelyek közkézen forognak. A titkos kommentár ellenben visszatér e helyre és megjegyzi, hogy nem az említett hegy 160.000 mérföld magas, hanem egy bizonyos helységről kiindulva, 160 mérföldnyire laknak a bölcsek. Láthatjuk, hogy magyarázat nélkül teljesen érthetetlen a könyvek tartalma.

Erre nézve érdekes idézni egy kiváló tibeti szerzetesnek, Tango-Pha-Che-Gomonak Blavatskyné előtt tett kijelentését. „Biztosíthatom - írja - a nyugati panditokat (tudósokat), hogy e könyvek és kéziratok még tibeti ember előtt is érthetetlenek, ha nem rendelkezik 1.) a sajátságos írásmóddal, 2.) a rejtett értelem kulcsával. A mi rendszerünkben minden helységleírás képletes, minden név és szó szándékosan burkolt; először a kibetűzés módját kell megtanulni, aztán az egyes szavak egyenértékű, titkos meghatározását és jelképét a vallási nyelvezetben. Az egyiptomi enchorikus vagy hiératikus írásmód gyermekjáték a mi bonyolult rendszerünkhöz képest.”

E könyvek tartalma nekünk, turánoknak igen becses, mert a mi őseink felfogását, lelki világát tárja elénk, minden, vándorlásaink közben reánk tapadt idegen befolyástól menten. Tekintetbe véve ezek után, hogy a tibeti könyveket háromszoros lakat zárja el a világtól, először: az ország hozzáférhetetlensége, másodsor: a könyvtárak rejtett volta, harmadszor: az

elferdített értelem, azt gondolhatjuk, hogy e tanok részünkre örökké megközelíthetetlenek maradnak.

A bonyodalmat tovább fűzi a lámák nagy részének tudatlansága. Nepa, Bhutan, Szikkim és az Indiával határos részek lakosságának többsége az úgynevezett Dugpa, vagy Brukpa, magyarul vörös sapkások, vagy pedig a bhúnok felekezetéhez tartozik, amelyek tele vannak kicsinyes babonával és gyakran erkölcsstelen szokásokkal. Ezek és lámáik mit sem tudnak a szent könyvek rejtett részeiből.

Tibet többféle orthodox szektái között a Gelugpa, vagy sárga sapkások felekezetét övezi a legtöbb tisztelet, amely a Tashi láma személyes vezetése mellett Tashi-Lunpó vidékén egészen sajátos láma-iskolával bír, és rendelkezik a szent könyvek felett. Itt őrzik a Kiu-Té-t a maga teljességében, és a Kőrösi Csoma Sándor által említett Lam-Rin nevű könyveket, Tson-ka-pa nevű reformátor lámájuk munkáit.

E nagy ember a XV. században élt, mikor a tibeti vallásban elhomályosultak a régi szent igazságok, a szertartások és babonáság túltengése miatt. Tson-ka-pa Buddhának egyik tanításához híven, két részre osztotta a Gelugpa lámák rendjét. Az érdekesebb, szellemileg és erkölcsileg kimagaslók részére egy benső, vagy ezoterikusnak nevezett iskolát alapított, melynek mindenkori vezetője Tson-ka-pa utóda, vagyis a Tashi láma.

E tanítványok tanulmányozhatták az összes könyveket és a leggondosabb szellemi vezetésben részesültek. Az iskola arra volt hivatva, hogy egy csoportba gyűjtve a legértékesebb elemet, a szent tanokat egyszerű tisztaságukban őrizték meg az utókor részére, és ez a mondhatnók, szellemi vezérkar a külső, exoterikus foglalkozásúak irányítója legyen.

A külvilágban élő lámáknak megtiltotta, hogy varázslással fecséreeljék az időt, amely körülmény az elégületleneket az előbb említett bhúnok és dugpák táborába vezette, egy időre népszerűtlenné téve a valódi bölcseket a lámamesterséget űzők előtt.

Megisméltódott az a bonyodalom, amely 1500 évvel azelőtt, Buddha halála után állott be. Akkor a hindu brahmánok hatalmuk tetőpontján lévén, veszedelmes vetélytársaktól félték a Gautama követőiben, nem mintha tévtanokat hirdettek volna, hiszen Buddha nem azért jött, hogy a Védákat eltörölje, hanem hogy annak törvényeit betöltse.

A nagy reformátorok örök tragikumuk az, hogy a valót a valótlanról élesebben tudják megkülönböztetni, mint az átlagos ember, és így akarva-nem akarva, új vallásalapítók lesznek.

A bonyodalom vége az lett, hogy az okosabb engedett; a bölcsek, akiket sokféle néven említnek: Arhatnak, Rahatnak, Csohannak vagy Shaberonnak, hogy életüket megmentsék a fanatikusok üldözése elől, megtorlással pedig nem akarván élni, lassanként elhagyták Indiát a keresztény idősámítás előtti utolsó században, és Kínában kerestek új hazát. Babonás tisztelet övezte őket, amerre jártak. Néhány évszázad múltával visszatértek a tibeti hegyek közé, mert mint a hagyomány mondja, nyugatról jövő idegenek otthonukban háborgatták őket.

Tson-ka-pa esetében az elégületlenek kiválása nem korbácsolt fel olyan nagy hullámokat. A Gelugpa lámák ezoterikus iskolája diadalmasan fennmaradt a mai napig. A szent könyvek, mint említettem, épp olyan megközelíthetetlenek, mint valaha; mint mondtam, háromszoros lakat zárja el a világtól.

A kereső léleknek azonban most és mindenkoron nyitva van.

Tibet a keleti miszticizmus igazi hazája. A gondolat világában élő, kontemplatív természetű embernek éltető eleme a hólepte Himalája fenséges csendje. Égbenyúló bércei mintha összekötnék a mennyet a földdel: uralkodnak az egész világrész felett. Lent, a tibeti részen lakatlan, néma völgyek lapulnak meg a hegyóriás előtt. Az éghajlat is olyan szélsőséges; télen kemény hideg van, nyáron meg tikkasztó a hőség. Az ilyen vidék kifejleszti a fantáziát. A jelen

szürkesége a kopár vidék lakóiban a havas csúcsok nagyszerű perspektívája felé tereli a figyelmet. Az együgyű, mindennapi emberek a hegyek között élő bölcsekről regélnek több ezer éve.

Azt mondják, hogy Shambala-ország fehér városából jöttek elődeik, mikor a sárgaarcú népet a fennsíkokra terelték az áradat elől. Ők maguk a hegyek közé vonultak, ott éltek remete-életet a rengeteg magányban, örködve a nagy tudomány, a mágia felett, hogy ne kerüljön soha többé avatatlan kézbe. Néhány kiváló ember időnként eljutott hozzájuk, akiket felvettek az Arhatok rendjébe, s így minden időközön keresztül megőrizték a tudományt.

Régi hagyomány szerint a vallásalapítók az Arhatok rendjének kiküldöttei, akik különféle néphez különféle módon szólva - valamennyien egy alapigazságot hirdetnek az emberek között.

Mondják, hogy a brahminok Tibet felől jövet telepedtek le az Indus partján. Mikor tanításuk hatalmas lendületet vett Indiában, akkor is állandóan nagy szerepet játszott szellemi életükben a Trans-Himalája. Állítólag Buddha maga is a himalájai Arhatok tanítványa volt, tőlük merítette a földi élet mulandóságáról és az egyetlen valóságba való beolvadásról szóló elméletét. Később, Buddha tanítványainak üldözése idején, Tibetbe vándoroltak a bölcsek, a brahmin epigonok türelmetlensége miatt. Mint említettem, egy részük Kínában élt néhány évszázadon át, aztán visszatértek a hólepte hegyek közé. De Tibet ez időben sem volt elhagyatva. Az Arhatok befolyása az északibb vidék zárdáiban mutatkozott, ahol különösen virágzott a szellemi élet. Mivel pedig az ország értelmi ereje a lelki élet kérdéseiben merült ki, a politikai szempontok háttérbe szorultak.

Tson-ka-pa tüneményes egyéniségének felbukkanása után a Tashi Lunpo köré csoportosult a tanulók serege. Ezoterikus iskolájának fölényét csendben elismerték a többi felekezetek. A lhassai lámának a világi uralkodó szerepe jutott, a tashi láma pedig az összes buddhisták főpapja lett, a legnagyobb tekintély szellemi kérdésekben. Az ő gondjaira volt bízva a legszentebb könyvgyűjtemény, és az ő kezében volt elhelyezve a könyveket lezáró három szoros lakat kulcsa: az ezoterikus tan.

Egyes szanszkrit munkák szerint (Maha Prajua-Páramithá kínai nyelven Ta-po-je-King, tibeti nyelven Sher-chin (Körösi Csorna Sándor is említi) Buddha tanítása két részre oszlott: a szem és szív tanára.

A szem tana az erkölcsi oktatást foglalta magában. A „szem” szó ez esetben mint belvilágunk és a külvilág érintkezésének legfőbb szerve, jelképesen szerepel. A nagy tanító ennek terjesztését Ananda nevű kedves tanítványára bízta; úgy vélekedvén, hogy az általános emberi szenvedést a személyes szempontoknak mások érdekéért való háttérbe szorításával kell enyhíteni.

A tan e külső, a tömegnek szóló része is tökéletes. A lemondásért cserébe nem ígér túlvilági üdvözülést; az irgalmas cselekedetet nem jutalom fejében, hanem szerinte kötelességszerűen kell végezni, mint a szeretet egy tényletét.

A másik, ezoterikusnak vagy titkosnak nevezett részt, a szív tanát, Buddha nem bízta a tömegre, hanem úgy rendelkezett, hogy az az Arhatok tulajdona maradjon.

Kevés az, amit e titkos tan felől tudunk. Akik azonban, mint komoly keresők, a tibeti Gelugpa lámák jóvoltából a szent könyvekbe némi betekintést nyertek, a legnagyobb elismerés hangján emlékeznek meg azok magasztos tartalmáról.

A „szem” tanával ellentétesen, mely a külvilágra vonatkozik, a szív a benső megismerés jelképe.

A Világlélek, Alaya, részt vesz a megnyilvánult világ minden részében, mint minden létezőnek igazi Lényege. A végtelen Egység differenciálódván, végtelen soknak tűnik fel részleteiben. De e részek az egység potenciájával bírnak; miként a magban benne van a fáva

való kifejlődés összes lehetősége. Ez isteni potencia a létért való küzdelem közepette bontakozik ki. Alaya, a szent lényeg a részletben mindinkább kifejezésre jutva, mind tökéletesebben tükrözi vissza a nagy Egység tökélyét. Minden létező bír tehát relatív tudatossággal, mert Alaya mindenben jelen van: a kőzetekben, a flórában, az állatvilágban és az emberben; csupán a formák tökéletlensége gátolja teljes megnyilvánulását.

Az embernél az öntudatban jut kifejezésre. Ha pedig fejlődése folyamán felismeri Alayával való azonosságát, akkor az öntudat feletti állapotba, vagyis a Nirvánába jut. Bensőjében nyugvópontra talált, mint Eckhart mester mondja: „az élet kereke forog körülte, a küllők mozognak; hanem a kerék központjában nyugalom van.” A Nirvana az ezoterikus tan szerint nem megsemmisülést, hanem a nagy Erőforrás egyetemes életében való intenzív részvételt jelent.

Azt mondhatnánk, hogy e tan egy neme a tudományos miszticizmusnak. Az erő fennmaradásának törvénye olyan alakban, amely a vallásos aspirációkat is kielégíti. „A csend hangja” című könyvben, amely a Kiu-Te gyűjtemény egyik fejezete, felsóhajt a könyv írója „miért, hogy minden ember Alayában lakozva, a világlélekben való részvételnek oly kis hasznát veszi?”

Valószínű, hogy e tan, mint mondják, Buddha koránál régiebb keletű, nincs benne semmi egyéni vonás; mintha sok nagy lélek egyszerre álmodta volna, mintha e tanból nem is az emberiség, hanem az egész mindenség beszélne: olyan egyetemes, olyan igazságos.

Az ezoterikus bölcsélet erre az alapvető gondolatra épül. Logikus következtetéseit tovább fűzi, de hogy milyen messzire, nincs egyelőre módunkban követni. Mindössze egy kis könyvről való az, amit a Kiu-Te tartalmából ismerünk. A többi lezárja a háromszoros lakat.

A tanítások két részre való felosztását minden ókori népnél feltaláljuk. Külön teisztikus felfogás van a felvilágosodottak és a tudatlan tömeg részére. Az egyiptomi nép külső kultusza a jelképek imadásába süllyed; bent pedig, a szentélyben, a főpap felavatja Pythagorast, a megdönthetetlen tételek atyját, Platót, minden idők legnagyobb bölcsét és az ókor sok más kiváló emberét. A görög misztériumok beavatottja minden jelesebb államférfi, s míg az eleüzszi színjátékokban az értelmi előkelőség a gyermek Bachhus születésében a természet erőinek örök átalakulását, a halálból való feltámadás gondolatát ünnepli, odakint a tudatlan tömeg bachanáliát rendez. Így volt ez mindig. A szentélyeket hatalmas kárpit választja el a mindennapi embertől.

A nyugati kultúra lassan kiegyenlítette a régi ellentétet. A tudatlan tömeget fokozatosan felemelte magához és lerombolta a szentélyeket. Így kívánta a fejlődés folyamata. De ez csak átmenet a másik szélsőségbe. A művelt tömeg lelki szükségletének kielégítéseképpen újra fel fogja építeni a lerombolt szentélyt.

Elveszettek hitt régi tradíciókban, amelyek sok száz éve háborítatlanul pihennek az emberiség bölcsőjében, új ihletet fog nyerni bölcsész és poéta, új irányt a korszellem. Megindul a nyugati turánok zarándokútja a keletiek adytumához. A szent könyvek állítják, hogy van egy régi szentély.

Körösi Csoma Sándor munkáiban találtam néhány kijelentést, amely meglepett. Azt olvasom: „A Sztan-Gyurnak körülbelül 18 levelén talátnak kész útlevelek oly buzgó egyének részére, akik Shambalában fekvő Kalápa városát óhajtanák meglátogatni. - Írja, hogy említés van itt téve egy húsz napig tartó Útról a nagy sivatagon át, és fehér és homokos területről a Sita vagy Jaxartes (jelenlegi nevén Szir-Darja) folyam partjain: nagyon valószínűvé teszi, hogy a buddhisták Jeruzsáleme, így nevezem, az ősrégi időkben Jaxarteszen túl volt, mégpedig valószínűleg a jugarok országában.” Egy más alkalommal azt mondja: „Azon különös vallási rendszer, melyet Kala-Chakra néven ismernek, állítólag Shambalából eredt. Annyit jelent, mint kezdete vagy kútforrása a boldogságnak. Shambala - folytatja - egy mesés ország északon, melynek fővárosa Kalápa. Ez fényes város volt és sok shambalai király

székhelye, körülbelül a 45-50. északi szélességi fok alatt fekszik, a Sita vagy Jaxartes folyam tulsó részén, hol a napok hossza a tavaszi éj egyenlőségtől a nyár kezdetéig 12 indiai órával, azaz 4 óra 48 perccel nőtt európai időszámítás szerint.”

Kőrösi Csoma Sándor a buddhisták Jeruzsálemének nevezi, de Shambala fogalma a buddhizmusnál régiebb keletű. Az onnan származó tanoknak nem volt semmi felekezeti jellegük. Csoma mesebeli országnak mondja; állításával a hagyomány részint egyetért, mert országnak nem ország többé, hanem egy olyan fogalom, amelynél szentebb nincs a keletiek szemében. Hogy pedig nagy fontosságot tulajdonított ez országnak, igazolja az, amit halála előtt néhány nappal Campbell doktornak mondott. „Fájdalom - írja ez az érdemes ember - az elbeszélésnek összefüggése sokkal komplikáltabb volt reám nézve, semhogy azt fokozatosan feljegyezhettem volna. Annyit azonban kivehettem Csomával való társalgásaimból, amióta őt megismertem, hogy minden reménye és fáradalmas kutatásainak végcélja abban összpontosult, hogy a jugarok országát felfedezze.”

Blavatsky asszonyunk kijelentése a magyarok származását illetőleg, amelyet a tibeti könyvek tartalmából merített, megegyezik a Csoma sejtelseivel. Shambala sokat jelent a turáni ivadékoknak, felöleli az elveszettnek hitt dicsőséges múltat. A magyar nemzet elfeledte talán a létért való nehéz küzdelme közepette régi aranykorát, mivel a művelt nyugat szüntelen hangoztatta, hogy félvad ázsiai törzsekből származik; - lelke azonban, a turáni néplélek, olyan maradt, mint az a nemes érc, melyből az egykori szent város épült; egy szent talaj maga, melyre felépül a ragyogó jövő. És felépítjük ismét a régi szentélyt. Ott fog lakozni a keleti eszményiség.

A Tson-ka-pa rendelkezései között van egy bennünket érdeklő rész. Utasítja az Arhatokat, hogy igyekezzenek minden században egyszer összeköttetést létesíteni Nyugattal, ismertessék időnként Kelet rejtett tanait. Mondják, hogy az Arhatok e parancsot híven teljesítették, de senki sem hallgatott rájuk. Pedig Kőrösi Csoma Sándor véleménye szerint a tibeti bölcsészeti rendszerek Európa tudósait bámulatba ejtenék.

Talán elérkezett a huszadik században ama pillanat, midőn ez az összeköttetés lehetséges, midőn a nemzetközi átalakulások percében meghalljuk a hegyeken és óceánon túli testvéreink hozzánk szálló ígét. És lelkünk a gondolat szárnyain visszaszáll az őshazába, folyton e hangokra figyelve.

Látjuk, mint hull a hó a téli félhomályban, a természet nagy némasága borul a végtelen hegyekre. Fenn, a magasban, ahol elenyésznek az emberi szempontok, nincs más, csak hó és Ég. Látszanak-e olykor nyomok a hóban? Elindul-e valaha egy Arhat Nyugat felé, hogy a mi problémáinkat megoldja? Talán a pusztulás után, mely végig száguld a nemzetek felett, tisztult kezek fognak a nagy tudomány után nyúlni.

Talán felébred Alaya, a Világlélek a nemzetek lelkiismeretében.

A bölcsek egyelőre hallgatagon virrasztanak az emberiség gyermekálmai felett. ¹

---

¹ Szolgáljon ez a szép cikk egyúttal mutatóvívul a Szerzőnőnek egy legközelebb megjelenő könyvéből, melyre már előre is felhívjuk kedves olvasóink figyelmét. (Idézet a folyóiratból)